

Nr 435

Av herr Kollberg m. fl., angående företagsbeskattningen.

(Lika lydande med motion nr 364 i Första kammaren)

Angående vissa frågor berörande företagsbeskattningen

Utvecklingstendenserna på världshandelns och den internationella ekonomiens område visar klart att de svenska företagen under de närmaste åren har att möta skärpta konkurrensförhållanden och nya marknadsförutsättningar.

Det blir här icke endast fråga om att nå tillfredsställande lösningar av nära förestående förhandlingsproblem utan dessutom om att vidta sådana ändringar av bl. a. skattelagstiftningen som underlättar de svenska företagens anpassning till de ändrade marknadsförhållandena. De ändringar i nu gällande skattelagstiftning som härvid i första hand kan aktualiseras gäller dels den allmänna varuskatten — dessa spörsmål har vi berört i en särskild motion — dels *vissa andra regler för företagens beskattning*.

Som allmän utgångspunkt för bedömningen av företagens skatteproblem bör enligt vår mening tagas följande omständigheter. För att de svenska företagen skall kunna hävda sin ställning i konkurrensavseende är det angeläget att de erhåller goda möjligheter att företa kostnadspressande rationaliseringar. För dessas finansiering spelar skattelagstiftningens utformning en viktig roll. I detta enligt vår mening centrala hänseende har skattereglerna i vårt land under loppet av 1950-talet undergått en skärpning.

De omläggningar av företagsbeskattningen som genomförts har försvårat företagssparandet och därmed minskat utrymmet för kostnadssänkande rationaliseringar. Industriens investeringar har visserligen varit betydande, men de svenska företagen hade självklart varit ännu bättre rustade inför de nya marknadsperspektiv som de nu kommer att ställas inför om beskattningsreglerna varit mera gynnsamma för företagssparandet. Alldeles oavsett utvecklingen under senare år är det emellertid tydligt att de krav på ökad konkurrensförmåga som nu kan klart förutses måste ställa ifrågavärande beskattningsproblem i ett väsentligt annat läge.

De områden inom företagsbeskattningen som i första hand bör aktualiseras för relativt skyndsamma åtgärder är enligt vår mening avskrivningsreglerna för byggnader, avskrivningsreglerna för maskiner och inventarier samt varulagervärderingsreglerna.

Avskrivningsreglerna för byggnader

Från vår sida har sedan flera år tillbaka påpekats att avskrivningsreglerna för industribyggnader eller andra byggnader, som ingår i rörelse, inte är anpassade efter moderna krav. De medger f. n. endast en årlig avskrivning av i allmänhet 2 å 3 procent. Företagsekonomiska hänsyn borde föranleda en omdisponering av avskrivningen så att en större del av densamma finge ske under byggnadens första tid. I andra länder är så i allmänhet också fallet. Från finansministerns sida har också på allra senaste tid erkänts att de i Sverige tillämpade avskrivningsreglerna för industribyggnader är i behov av översyn. Bevillningsutskottet intog i fjol en liknande ståndpunkt. Utskottet uttalade då — tidigare år hade motionsyrkandena avstyrkts av majoriteten — att det förutsatte, att frågan komme att behandlas av allmänna skatteberedningen med hänsyn till den aktualitet frågan under senare år haft och i betraktande av att man bl. a. i de övriga nordiska länderna nyligen liberaliserat avskrivningsreglerna i fråga om byggnader som ingår i rörelse.

Det är nu fyra år sedan frågan om en reformering av avskrivningsreglerna för industribyggnader första gången togs upp i riksdagen genom motioner från vår sida. Efter att under flera år ha avvisats, har det berättigade i kravet, såsom nyss anförts, nu i princip erkänts. Efter fjolårets positiva uttalande i saken har marknadsfrågorna för vårt lands del tagit sådan vändning att en reform av byggnadsavskrivningsreglerna — vilken i och för sig ändå framstår som starkt motiverad — nu synes än mer angelägen än vad fjolårets utskottsuttalande gav uttryck för. Då skatteberedningens arbete är synnerligen omfattande, skulle en mera skyndsamt utredning av byggnadsavskrivningsreglerna kunna nås om denna fråga gjordes till föremål för översyn av särskilda sakkunniga. Därest det senare skulle befinnas lämpligt med hänsyn till skatteberedningens fortgående allmänna överväganden, skulle resultatet av denna översyn utan olägenhet kunna ställas till beredningens förfogande. Vi föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om översyn av avskrivningsreglerna för byggnad, som ingår i rörelse, i nu angiven ordning.

Avskrivning på återanskaffningsvärde för maskiner och inventarier

En annan viktig och olöst skattefråga, som är av betydelse för företagens rationaliseringsmöjligheter, gäller rätten att göra avskrivning på återanskaffningsvärdet för maskiner och inventarier. Sådan rätt saknas för närvarande i den svenska skattelagstiftningen.

Även här är det grundläggande motivet för reformkravet av företagsekonomisk art. Ur företagsekonomisk synvinkel bör nämligen avskrivningen ske på det värde till vilket tillgången i fråga kan ersättas vid en utrangering av densamma. I annat fall kommer avskrivningen ej att förslå till att återan-

skaffa en utsträckt tillgång, och en kapitalförväring skulle i realiteten inträffa.

Som framhållits i motioner från vårt håll till fjolårets riksdag har frågan varit länge uppmärksammas i skattediskussionen. 1924 års skatteberedning tog sålunda upp saken i sitt år 1926 utkomna betänkande och underströk önskvärdheten av att hänsyn kunde tas till penningvärdets förändringar. Man framhöll å andra sidan de tekniska svårigheter som var förknippade med en lösning av frågan. Denna borde ändock enligt beredningens mening tas upp till förnyad behandling om penningvärdet i framtiden skulle förete mera betydande växlingar.

I och med den 1938 genomförda fria avskrivningsrätten reducerades behovet av avskrivning på återanskaffningsvärde. Med den fria avskrivningsrättens slopande, vilken efter provisoriska begränsningar genomfördes i den permanenta skattelagstiftningen år 1955, har frågan åter fått aktualitet.

Med anledning av motioner till förra årets riksdag uttalade bevillningsutskottet, att frågan finge antagas komma upp till övervägande vid skatteberedningens översyn av skattesystemet. I likhet med vad fallet är med avskrivningsreglerna för byggnad, som ingår i rörelse, skulle det säkerligen underlätta möjligheterna att snabbare få frågan utredd om den överlämnades till särskilda sakkunniga, vilka skulle utslutande ha till uppgift att utarbeta en tekniskt tillfredsställande lösning. Deras förslag kunde sedan — om så skulle befinnas erforderligt — överlämnas till skatteberedningen för dess slutgiltiga övervägande. Skatteberedningen skulle således inte förbigås, men dess omfattande arbete skulle underlättas. Vi föreslår därför att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t nu anhåller om teknisk utredning om avskrivning på återanskaffningsvärde av maskiner och inventarier i här angiven ordning.

Varulagervärderingsreglerna

Fr. o. m. 1961 års taxering gäller de skärpta varulagervärderingsreglerna, och nedskrivning får — med bortseende av vissa specialregler av undantagskaraktär — ske till högst 40 procent av lagrets bokförda värde. Dessförinnan medgavs övergångsvis en nedskrivning till 30 procent av värdet. 30-procentsregeln anslöt sig i sin tur till den praxis som tidigare utbildats av mellankommunala prövningsnämnden. Den hade därför i stor utsträckning kommit att bli vedertagen, och företagen hade i allmänhet anpassat sig där-efter.

Skärpningen av varulagervärderingsreglerna har enligt vår uppfattning utgjort en allvarlig begränsning av företagssparandet och företagens konsolideringsmöjligheter. Särskilt allvarlig måste den bli för många mindre företag, vars huvudsakliga tillgång består av varulager. Av dessa skäl har vi motsatt oss reglernas skärpning. Ingenting har inträffat som ger anledning

till annan uppfattning. Vi anser därför att nedskrivningsrätten bör återföras till den förut gällande 30 %-regeln.

För att vinna en skäligen övergångsanordning kan det vara lämpligt att förfara så att nedskrivning till 35 % medgives vid 1963 års taxering. 30-procentsregeln skulle därefter gälla fr. o. m. 1964 års taxering. Vi föreslår att en sådan övergångsanordning överväges vid utskottsbehandlingen.

Storleken av det inkomstbortfall för statskassan som skulle uppkomma är svårt att beräkna. Sannolikt torde bortfallet knappast komma att för det första budgetåret överstiga några tiotal miljoner kronor. Härtill kommer den viktiga omständigheten att ifrågavarande skattebortfall inte omedelbart tages i anspråk för efterfrågan utan tar sig uttryck i ett ökat företagssparande. I samhällsekonomisk mening åstadkommes en övervägande gynnsam effekt.

Vi vill här slutligen tillägga att de spörsmål som här berörts och som tekniskt sett avser att skapa gynnsammare betingelser för företagens konsolidering, rationalisering och konkurrensförmåga gentemot utländska företag inte får ses som avgränsade företagsproblem. De gäller i lika hög grad direkt den ekonomiska tryggheten för de anställda och deras familjer.

Vi föreslår således,

att riksdagen

1. i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte i syfte att underlätta skatteberedningens arbete och skyndsammare nå resultat anhålla att särskilda sakkunniga utses för teknisk utredning dels om en sådan reformering av avskrivningsreglerna för byggnad, som ingår i rörelse, att en ökad avskrivning kan medgivas under byggnadens första tid, dels angående rätt till avskrivning på återanskaffningsvärde av maskiner och inventarier;
2. måtte besluta sådan ändring av gällande skattelagstiftning att nedskrivning av varulager skall åter medgivas till förut gällande 30 procent av bokfört värde.

Stockholm den 26 januari 1962

Gustaf Kollberg

C. W. Carlsson

M. Berglund

Ebbe Rydén